

Oponentský posudek na práci Nikolý Novotné
„Časopis Protestant a otázky morálního náboženství“

Cílem práce Nikolý Novotné bylo (s. 5) zjistit, zda vybrané články časopisu *Protestant* splňují předpoklady mnou definovaného morálního náboženství. Jinými slovy ... jde o to zjistit, jakým způsobem autoři článků nahlíží na problémy současné společnosti a zda tento způsob je blíže morálnímu náboženství či představě náboženství jakožto značně konzervativního a netolerantního konstruktů ... Autorka se přitom zaměřila na články, které mají co dočinění s nedávnou uprchlickou krizí, s náhledem na homosexualitu a s problémem genderu a feminismu.

Vymezení morálního náboženství pak autorka provádí na základě knih Jana Sokola a přednášek Zdeňka Pince; jako hlavní rys morálního náboženství pak uvádí krotkost (πραύς), kterou chápe jako opak hrubosti, jako sílu, která bere ohled na slabost druhého (s. 7). Morální náboženství (s. 14) pak vymezuje jako náboženství, jež vystupuje ze svého vlastního stínu a je schopno obstát jako ‚morální‘ i v laickém světě, tedy ve výše zmíněných a popsaných dvou rovinách: individuální morálce založené na přirozeně daném cíli a vlastní představě štěstí (s ohledem na druhého) a etice dědice, či — v jiné formulaci — s. 24: *Za morální náboženství považuji takové náboženství, které je řízeno hodnotami lásky, svobody a krotkosti.* popř. s. 47 *Morální náboženství se tak dle mé definice řídí dvojím přikázáním lásky a hodnotou svobody a porozumění.*

Po krátkém a věcně přiměřené charakteristice Českobratrské církve evangelické (s. 21) přechází autorka k vlastní analýze vybraných článků z časopisu *Protestant*, které klasifikuje do tří skupin, a sice na články, jež se zabývají uprchlickou krizí, dále homosexualitou a konečně genderem a feminismem. Měřeno počtem článků je množství materiálu, který autorka z časopisu zpracovala, značné, bohužel analýza spočívá jednak v krátkém shrnutí dané článku a dále pak většinou pouze v dosti vágní úvaze nad tím, zdali je článek kontraverzní či krotký ve výše vymezeném významu.

V závěru (s. 48) pak autorka uvádí, že časopis *Protestant* skutečně splňuje podmínky morálního náboženství, a tak i obhájil přívlastek „krotký“, který jsem mu dala ve smyslu slov *nebojácný, odvážný, a taky mírný, neboť pracuje v zájmu míru, smíru, vylepšuje a umenšuje konflikty a rozpory.*

Hodnocení:

Předně oceňuji, že si autorka zvolila nesnadné téma z oblasti současné spirituality, oceňuji též kultivovaný jazyk a esejistickou formu, kterou považuji — vzhledem k tématu — za spíše klad než zápor.

Pokud bych měl práci hodnotit jako společenskovední, potom bych musel upozornit na metodologickou nevyjasněnost autorčina zkoumání: téma přímo volá po konceptuální či sémantické analýze, s níž se autorka jistě během svého studia setkala. Též by bylo možná vhodné práci jednak omezit na např. mediální pokrytí začátků migrační krize či reflexi Istanbulské úmluvy, a jednak naopak provést komparaci s pokrytím těchto motivů např. v Katolickém týdeníku. Myslím, že sledovaný problém by tak vyvstal mnohem ostřeji a průkazněji, a autorka by se vyvarovala paušálních tvrzení typu: *články tak ve mně působily dojmem, že se autoři snaží vést společnost k větší toleranci, porozumění a mírnosti, což mě velice příjemně překvapilo* popř. *Mým dosavadním osobním dojmem je, že křesťanství není vůči homosexualitě obzvláště vstřícné a tento dojem je umocněn jak zprávami, tak všemožnými dalšími médii.*

Nicméně nejsem sociolog a předpokládám, že práci je třeba hodnotit jako filosofickou: v takovém případě oceňuji, že autorka si správně povšimla, že kvalitu konkrétní formy křesťanské spirituality nelze posuzovat vnějšími kritérii, ale pouze těmi, jež si sama stanovila a jichž se sama dovolává, trochu dle principu, zdali nekáže vodu a nepije přitom náhodou víno. Ve sledovaném ohledu se asi opravdu ukáže její kvalita nejlépe na tom, jaký je schopna

zaujmout postoj ke třem znevýhodněným a začasté zcela umlčeným skupinám, jak jsou uvedeny ve *Starém zákoně*, a sice k cizincům, vdovám a sirotkům. V tomto ohledu je škoda, že zejména poslednímu problému, který se v naší době dává jakožto zneužívání a násilí na dětech, nevěnovala samostatnou kapitolu, nýbrž ho zařadila do oddílu věnovanému homosexualitě (s. 40). Křesťanský postoj k homosexualitě a ke zneužívání dětí jsou ovšem dva různé fenomény a nelze je po mém soudu takto spojovat. Poprosil bych autorku o vyjádření, pokud mi něco uniká.

K úkolu oponenta patří dále upozornit na méně zdařilé ohledy práce, a zde musím bohužel konstatovat, že práce má slabiny a rezervy.

- 1) Předně mi poměrně dlouho trvalo, než jsem pochopil, co bylo cílem práce: v práci je vícero pasáží, jež vymezují její cíl, a to občas i dosti odlišně: např. s. 10 *Z mého pohledu je tento pohled na mravní myšlení velice důležitý, jelikož právě uvědomělost toho, jaký dopad naše činy mají na naše okolí a budoucnost, je jedna z věcí, kterou chci hledat v člancích časopisu Protestant*. s. 25 *Jinými slovy mi jde o to dokázat, že časopis Protestant není kontroverzní, nýbrž krotký*. s. 47 *Cílem této práce bylo zjistit, jak časopis Protestant nahlíží na problémy v současné společnosti, které lze označit za kontroverzní a zda pohled a způsob zpracování předem stanovených témat autory a přispěvateli časopisu Protestant souhlasí s pro účely této bakalářské práce mnou definovaným morálním náboženstvím*.
- 2) Na s. 16 bych si dovolil nesouhlasit s tvrzením autorky, že víra je sentiment, mohla by eventuálně objasnit, jak to myslela? (*jelikož víra je něco velice osobního a každý by tak s ní měl mít možnost naložit podle svého. A právě tento sentiment budu hledat ve vybraných člancích časopisu Protestant, sentiment věřícího člověka, který je tolerantní a nekonformní*).
- 3) Podobně na s. 17 považuji za příliš příkré tvrzení v poznámce [snad tam ani nemusela být]: *V sekundárním smyslu slovu laik rozumíme jako tomu, kdo je křesťanstvím netknutý, případně neznaboh, pohan, v nejhrošším případě ateista*. Jednak je patrně lepší se v textech, jež mají vědeckou aspiraci, vyhýbat příliš osobním soudům, navíc je třeba rozlišovat různé typy ateismu.
- 4) Autorka kombinuje dvojí metodu odkazů, jednak poznámky pod čarou a jednak in-line citace, v nichž nadto neuvádí číslo stránky, nýbrž pouze např. (Hirschová, 2013).
- 5) Přepisy řeckých jmen jsou nejednotné: pokud např. přepisujeme Platón, je třeba přepisovat Sókratés (a nikoliv Sokrates, viz s. 15) a patrně i platónismus namísto Platonismus (sic!).
- 6) Na s. 19 zůstala v textu připomínka vedoucí: *Znovu tedy předkládám, že to, co pro potřeby této bakalářské práce (čárka sem nepatří) definuji jako morální náboženství, je založeno na svobodě, lásce a „krotkosti“*.
- 7) V práci je příliš mnoho sekundárních citací, zejména při referování knihy Jana Sokola či přednášek Zdeňka Pince: myslím, že minimálně Patočkův článek *Duchovní člověk a intelektuál* by si měla autorka přečíst [byl by ostatně pro její výklad dost důležitý] a odkazovat přímo na něj, a nikoliv zprostředkovaně skrze záznam přednášky Zdeňka Pince na *Youtube*. Podobně by též bylo více než vhodné, kdyby si autorka přečetla Sofokleova Krále Oidipa a necitovala jeho shrnutí dle sekundární literatury (s. 19).
- 8) Ač je práce psána přiměřeným a kultivovaným jazykem, některé formulace jsou dosti kuriózní: např. na s. 23 *časopis se otáčí okolo témat*; či *Má představa věřících křesťanů byla utvářena spíše těmi vokálnějšími hlasy*

Práci hodnotím jako dobrou.

V Kladně 03.09.2020

Josef Kružík

